

Rolnummer 5734
Arrest nr. 147/2014 van 9 oktober 2014

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vragen over de artikelen 3*bis* van de wet van 3 juli 1967 betreffende de preventie van of de schadevergoeding voor arbeidsongevallen, voor ongevallen op de weg naar en van het werk en voor beroepsziekten in de overheidssector en 23 van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971, gesteld door de Arbeidsrechtbank te Brussel.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters J. Spreutels en A. Alen, en de rechters J.-P. Snappe, T. Merckx-Van Goey, P. Nihoul, T. Giet en R. Leysen, bijgestaan door de griffier F. Meersschaut, onder voorzitterschap van voorzitter J. Spreutels,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de prejudiciële vragen en rechtspleging

Bij vonnis van 15 oktober 2013 in zake Khaled Harrouche tegen de gemeente Vorst, waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 23 oktober 2013, heeft de Arbeidsrechtbank te Brussel de volgende prejudiciële vragen gesteld :

1. « Schenden artikel 3*bis* van de wet van 3 juli 1967 betreffende de preventie van of de schadevergoeding voor arbeidsongevallen, voor ongevallen op de weg naar en van het werk en voor beroepsziekten in de overheidssector en artikel 23 van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971, met elkaar in samenhang gelezen, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre zij de slachtoffers van een arbeidsongeval die het werk volledig hebben hervat hoewel de gevolgen blijven bestaan, verschillend behandelen naargelang hun medische toestand al dan niet snel is geconsolideerd, vermits de eerste categorie van die slachtoffers snel aanspraak kan maken op de schadeloosstelling voor de gevolgen van het ongeval bovenop haar bezoldiging, terwijl de laatstgenoemde daarop slechts na een langere termijn recht heeft ? »;

2. « Schenden artikel 3*bis* van de wet van 3 juli 1967 betreffende de preventie van of de schadevergoeding voor arbeidsongevallen, voor ongevallen op de weg naar en van het werk en voor beroepsziekten in de overheidssector en artikel 23 van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971, met elkaar in samenhang gelezen, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre zij de slachtoffers van een arbeidsongeval die het werk volledig hebben hervat hoewel de gevolgen blijven bestaan, verschillend behandelen naargelang hun medische toestand nog niet of reeds is geconsolideerd, vermits de eerste categorie van die slachtoffers geen aanspraak kan maken op de schadeloosstelling van de gevolgen van het ongeval, terwijl de laatstgenoemde daarop recht heeft bovenop haar bezoldiging ? ».

Memories en memories van antwoord zijn ingediend door :

- Khaled Harrouche, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. E. Huisman, advocaat bij de balie te Brussel;

- de gemeente Vorst, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. V. Neuprez, advocaat bij de balie te Luik;

- de Ministerraad, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. P. Slegers, Mr. C. Pouppez en Mr. C. Vannieuwenhuysen, advocaten bij de balie te Brussel.

Bij beschikking van 1 juli 2014 heeft het Hof, na de rechters-verslaggevers T. Giet en R. Leysen te hebben gehoord, beslist dat de zaak in staat van wijzen is, dat geen terechtzitting zal worden gehouden, tenzij een partij binnen zeven dagen na ontvangst van de kennisgeving van die beschikking een verzoek heeft ingediend om te worden gehoord, en dat, behoudens zulk een verzoek, de debatten zullen worden gesloten op 16 juli 2014 en de zaak in beraad zal worden genomen.

Aangezien geen enkel verzoek tot terechtzitting werd ingediend, is de zaak op 16 juli 2014 in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil*

Op 3 september 2007 wordt Khaled Harrouche, arbeider tewerkgesteld door de gemeente Vorst, het slachtoffer van een ongeval op de weg naar en van het werk waardoor hij tijdelijk volledig arbeidsongeschikt is. Op 7 september 2007 hervat hij het werk voltijds zonder loonverlies.

Op 24 september 2010 maakt Khaled Harrouche een zaak aanhangig bij de Arbeidsrechtbank te Brussel. De deskundige die dat rechtscollege heeft aangesteld om de gevolgen van het ongeval te evalueren, is van mening dat de consolidatie van de daaruit voortvloeiende fysieke letsels heeft plaatsgehad op 27 januari 2009 en dat, sinds die datum, een blijvende en gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid blijft bestaan die op 8 pct. wordt geëvalueerd. Die deskundige is ook van mening dat voor Khaled Harrouche een tijdelijke en gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid bestond tussen 7 september 2007 en 26 januari 2009. Het slachtoffer vraagt dus onder meer dat de gemeente Vorst ertoe wordt veroordeeld zijn arbeidsongeschiktheid met betrekking tot die periode te vergoeden.

De Rechtbank oordeelt dat artikel 3*bis* van de wet van 3 juli 1967 « betreffende de preventie van of de schadevergoeding voor arbeidsongevallen, voor ongevallen op de weg naar en van het werk en voor de beroepsziekten in de overheidssector » verwijst naar artikel 23 van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971, dat uitsluitend betrekking heeft op de tijdelijke en gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid. Zij merkt ook op dat Khaled Harrouche, sinds hij het werk voltijds heeft hervat zonder loonverlies, zich niet meer bevindt in een situatie van tijdelijke arbeidsongeschiktheid. Zij onderstreept daarnaast dat de vergoeding van een dergelijke ongeschiktheid tot doel heeft het onmiddellijke nadeel te herstellen dat voortvloeit uit het loonverlies verbonden aan de volledige of gedeeltelijke onmogelijkheid om te werken, terwijl de vergoeding van de blijvende arbeidsongeschiktheid ertoe strekt het toekomstige nadeel te herstellen dat wordt veroorzaakt door de beperkingen die de gevolgen van het ongeval met zich meebrengen voor de geschiktheid van het slachtoffer om voor andere werkgevers te werken of een ander beroep uit te oefenen.

De Arbeidsrechtbank is van mening dat Khaled Harrouche kan worden gediscrimineerd ten opzichte van het slachtoffer van een arbeidsongeval dat zijn werk volledig heeft hervat na de consolidatie van zijn letsels of ten opzichte van de persoon wiens letsels snel het voorwerp hebben uitgemaakt van een consolidatie na die werkhervatting, en beslist aan het Hof de hiervoor weergegeven prejudiciële vragen te stellen.

III. *In rechte*

- A -

A.1.1. Khaled Harrouche is van mening dat de twee prejudiciële vragen bevestigend dienen te worden beantwoord.

A.1.2. Khaled Harrouche onderstreept inleidend dat, met de prejudiciële vragen, het Hof niet wordt verzocht de situatie van een slachtoffer van een ongeval dat zijn werk deeltijds heeft hervat, te vergelijken met die van een slachtoffer van een ongeval dat zijn werk voltijds heeft hervat.

Hij is van mening dat, met toepassing van artikel 3*bis* van de wet van 3 juli 1967 « betreffende de preventie van of de schadevergoeding voor arbeidsongevallen, voor ongevallen op de weg naar en van het werk en voor de beroepsziekten in de overheidssector » en van artikel 23 van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971, het slachtoffer van een arbeidsongeval dat het werk voltijds hervat vóór de consolidatie van de geleden letsels niet wordt vergoed voor de gevolgen van zijn arbeidsongeschiktheid vóór die consolidatie, terwijl het slachtoffer van een arbeidsongeval dat het werk voltijds hervat na de consolidatie van de geleden letsels, bovenop zijn loon een vergoeding geniet die evenredig is met de graad van zijn arbeidsongeschiktheid.

Khaled Harrouche wijst nadrukkelijk erop dat de prejudiciële vragen juridische situaties en geen feitelijke situaties voorstellen.

A.1.3. Khaled Harrouche beweert in zijn memorie dat de datum van de consolidatie van de geleden letsels het criterium van onderscheid vormt dat door de in het geding zijnde wetsbepalingen is gekozen om de twee voormelde categorieën van slachtoffers van een ongeval verschillend te behandelen.

Hij is van mening dat dat criterium niet verantwoord is, omdat de evolutie van de letsels die voortvloeien uit een ongeval minstens gedeeltelijk afhangt van individuele factoren, zoals de leeftijd, de fysieke conditie of de natuurlijke aanleg. Hij voegt eraan toe dat de discriminatie des te groter is daar het ogenblik van de consolidatie rechtstreeks afhangt van de aard van het arbeidsongeval. Hij voert aan dat de in het geding zijnde bepalingen paradoxaal genoeg tot gevolg hebben aan het slachtoffer van een arbeidsongeval wiens letsels zich snel stabiliseren, meer rechten toe te kennen dan aan het slachtoffer van een dergelijk ongeval met letsels die over een langere periode en met talrijke verwickelingen evolueren.

In zijn memorie van antwoord voert Khaled Harrouche aan dat de consolidatie van de door een arbeidsongeval veroorzaakte letsels het criterium van onderscheid vormt dat ten grondslag ligt aan de verschillen in behandeling, en dat het gaat om een objectief medisch gegeven.

A.1.4. Khaled Harrouche zet vervolgens uiteen dat het niet redelijk verantwoord is de vergoeding te beletten van het slachtoffer van een arbeidsongeval dat het werk volledig hervat vóór de consolidatie van zijn letsels.

Hij is van mening dat het verschil tussen de regeling inzake de vergoeding van de tijdelijke arbeidsongeschiktheid en die inzake de vergoeding van de blijvende arbeidsongeschiktheid ertoe strekt een verschillende vergoeding van de tijdelijke gevolgen en van de definitieve gevolgen van het arbeidsongeval mogelijk te maken. Hij beweert dat de eerste regeling met name tot doel heeft het slachtoffer ertoe aan te moedigen het werk vrijwillig te hervatten en dat het, gelet op dat doel en het algemeen doel van de wet van 10 april 1971, niet evenredig is niet te voorzien in de vergoeding van de gevolgen van het slachtoffer dat het werk hervat omdat die nog kunnen evolueren.

Khaled Harrouche voegt eraan toe dat het mogelijk is de graad van arbeidsongeschiktheid van het slachtoffer van een arbeidsongeval dat het werk heeft hervat vóór de consolidatie van zijn letsels, te bepalen, omdat zijn schade reeds vaststaat en zijn economische waarde op de arbeidsmarkt reeds is aangetast.

Uit het arrest van het Hof nr. 51/2013 leidt hij ook af dat het discriminerend is de vergoeding van een arbeidsongeschiktheid van een zieke persoon te verbieden wanneer die niet al zijn beroepsactiviteiten had gestaakt.

A.1.5. Khaled Harrouche zet ten slotte uiteen dat de discriminatie waarop in de prejudiciële vragen wordt gewezen, niet het resultaat is van een verzuim van de wetgever.

Uit de eerste woorden van het tweede en het derde lid van artikel 23 van de wet van 10 april 1971, alsook uit de memorie van toelichting van het wetsontwerp dat aan de oorsprong van die bepalingen ligt, leidt hij af dat de wetgever uitdrukkelijk het geval beoogt van het slachtoffer dat het werk hervat ondanks de gevolgen van zijn ongeval en dat hij het slachtoffer dat het werk hervat vóór de consolidatie van zijn fysieke letsels bewust uitsluit van het voordeel van de vergoeding.

A.2.1. De Ministerraad is inleidend van mening dat, met de prejudiciële vragen, het Hof wordt verzocht de situatie van een slachtoffer van een arbeidsongeval dat zich bevindt in een situatie van tijdelijke ongeschiktheid, te vergelijken met de situatie van een slachtoffer van een arbeidsongeval dat zich bevindt in een situatie van blijvende ongeschiktheid.

A.2.2. De Ministerraad is in hoofdorde van mening dat de twee prejudiciële vragen geen antwoord behoeven.

Hij preciseerd dat de in de vragen omschreven verschillen in behandeling, die steunen op de snelheid van de consolidatie van de letsels die de slachtoffers als gevolg van een arbeidsongeval hebben geleden, voortvloeien uit feitelijke situaties en niet uit juridische situaties.

A.2.3. De Ministerraad zet in ondergeschikte orde uiteen dat de twee prejudiciële vragen ontkennend dienen te worden beantwoord.

Hij wijst erop dat het verschil in behandeling tussen de situatie van het slachtoffer van een arbeidsongeval dat tijdelijk arbeidsongeschikt is en die van het slachtoffer dat blijvend arbeidsongeschikt is, berust op het objectieve criterium van de consolidatie van de door het ongeval veroorzaakte letsels. Hij onderstreept dat het gaat om een in wezen medisch begrip dat het ogenblik van de stabilisatie van de toestand van het slachtoffer beoogt en dat het ogenblik van die consolidatie losstaat van de datum van de werkhervatting.

De Ministerraad is van mening dat een vergoeding van de tijdelijke arbeidsongeschiktheid tot doel heeft het door het arbeidsongeval veroorzaakte inkomensverlies te vervangen gedurende een periode tijdens welke de geleden letsels evolueren, terwijl de vergoeding van de blijvende arbeidsongeschiktheid ertoe strekt het verlies of de vermindering van de economische waarde van het slachtoffer op de arbeidsmarkt te compenseren vanaf het ogenblik dat de door het arbeidsongeval veroorzaakte letsels gestabiliseerd zijn. Hij herinnert eraan dat de evaluatie van die ongeschiktheid rekening houdt met medische elementen en socio-economische factoren.

De Ministerraad besluit dat, gelet op het nagestreefde doel, het door de wetgever gekozen criterium van onderscheid adequaat is, omdat de datum van de consolidatie een medisch gegeven is. Hij merkt ook op dat de beslissing waarbij die datum wordt vastgesteld, kan worden betwist door het slachtoffer van het arbeidsongeval en dat de situatie van blijvende ongeschiktheid na de consolidatie opnieuw kan worden geëvalueerd.

A.3.1. De gemeente Vorst is van mening dat de twee prejudiciële vragen ontkennend dienen te worden beantwoord.

A.3.2. Zij zet in hoofdorde uiteen dat de in de prejudiciële vragen omschreven categorieën van personen zich niet in vergelijkbare situaties bevinden.

Zij merkt op dat, vóór de consolidatie van de door het arbeidsongeval veroorzaakte letsels, de arbeidsongeschiktheid van het slachtoffer als tijdelijk wordt beschouwd. Zij wijst erop dat die consolidatie de arbeidsongeschiktheid blijvend maakt en de overgang van het ene vergoedingsstelsel naar het andere bepaalt. Zij leidt hieruit af dat het bestaan van de consolidatie, voor de twee prejudiciële vragen, beide categorieën van personen in wezen en fundamenteel van elkaar onderscheidt.

A.3.3. De gemeente Vorst zet in ondergeschikte orde uiteen dat de twee onderzochte verschillen in behandeling berusten op een objectief criterium van onderscheid en op een redelijke verantwoording.

Zij merkt in de eerste plaats in dat verband op dat artikel 23, tweede lid, van de wet van 10 april 1971 alleen het geval van de deeltijdse werkhervatting regelt. Zij leidt uit die bepaling evenwel af dat het slachtoffer van een arbeidsongeval dat het werk voltijds hervat, geen recht heeft op enige vergoeding, aangezien zijn loon gelijkwaardig is aan hetwelk het vóór het ongeval ontving. De gemeente Vorst leidt daarnaast uit artikel 23, derde lid, van de wet van 10 april 1971 af dat de wetgever bewust ervoor heeft gekozen om, vóór de consolidatie van de door het ongeval veroorzaakte letsels, geen enkele vergoeding wegens ongeschiktheid toe te kennen aan het slachtoffer dat het werk volledig hervat vóór die consolidatie.

De gemeente Vorst voert aan dat het verschil in behandeling tussen, enerzijds, het slachtoffer van een arbeidsongeval dat het werk niet hervat of het werk slechts deeltijds hervat vóór de consolidatie en, anderzijds, het slachtoffer van een arbeidsongeval dat het werk voltijds hervat vóór de consolidatie, redelijk verantwoord is. De ontstentenis van een recht van het tweede op een vergoeding wegens tijdelijke arbeidsongeschiktheid zou voortvloeien uit het enkele feit dat het het loon behoudt dat het vóór het ongeval ontving.

Aangezien het verschil in behandeling betrekking heeft op wezenlijk verschillende situaties, zou het geen onevenredige gevolgen hebben.

Zij voegt eraan toe dat de consolidatie een criterium van onderscheid vormt dat objectief, redelijk en adequaat is ten opzichte van het nagestreefde doel.

A.3.4. In zeer ondergeschikte orde merkt de gemeente Vorst op dat, indien beide onderzochte verschillen in behandeling discriminerend worden bevonden, men zou moeten oordelen dat zij voortvloeien uit een verzuim van de wetgever die zich niet bevindt in een van de in het geding zijnde wetsbepalingen. Zij is van mening dat, om die « extrinsieke lacune » te vullen, een wetsbepaling zou moeten worden aangenomen met betrekking tot de

vergoeding van het slachtoffer van een arbeidsongeval dat het werk voltijds hervat vóór de datum van de consolidatie van zijn letsels.

- B -

B.1.1. Artikel 3*bis* van de wet van 3 juli 1967 « betreffende de preventie van of de schadevergoeding voor arbeidsongevallen, voor ongevallen op de weg naar en van het werk en voor de beroepsziekten in de overheidssector », bepaalt :

« Onder voorbehoud van de toepassing van een meer gunstige wets- of verordeningsbepaling genieten de personeelsleden op wie deze wet van toepassing werd verklaard, gedurende de periode van tijdelijke ongeschiktheid tot de datum van volledige hervatting van het werk, het voordeel van de bepalingen die voor een tijdelijke volledige ongeschiktheid door de wetgeving op de arbeidsongevallen of door de wetgeving op de beroepsziekten zijn vastgesteld.

Onder voorbehoud van de toepassing van een meer gunstige wets- of verordeningsbepaling, genieten de personeelsleden op wie deze wet van toepassing werd verklaard, het voordeel van de bepalingen die door de wetgeving op de schadevergoeding voor beroepsziekten zijn vastgesteld gedurende de periode van tijdelijke volledige ongeschiktheid, wanneer zij, door een beroepsziekte bedreigd of aangetast, tijdelijk hun ambt stopzetten en niet voor andere opdrachten zijn kunnen ingezet worden. Voor de zwangere werknemster wordt de toepassing van de bepalingen die in geval van tijdelijke volledige ongeschiktheid bepaald zijn, beperkt tot de periode tussen het begin van de zwangerschap en het begin van de zes weken die aan de vermoedelijke datum van de bevalling voorafgaan of van de acht weken wanneer een meerlinggeboorte is voorzien.

De vergoeding voor tijdelijke ongeschiktheid wordt op dezelfde tijdstippen betaald als de gewone wedde of het gewone loon ».

B.1.2. Artikel 23 van de « arbeidsongevallenwet » van 10 april 1971, bepaalt :

« Ingeval de tijdelijke arbeidsongeschiktheid gedeeltelijk is of wordt, kan de verzekeringsonderneming aan de werkgever vragen de mogelijkheid van een wedertewerkstelling te onderzoeken, hetzij in het beroep dat de getroffenene voor het ongeval uitoefende, hetzij in een passend beroep dat voorlopig aan de getroffenene kan worden opgedragen. De wedertewerkstelling kan slechts gebeuren na een gunstig advies van de arbeidsgeneesheer wanneer dit advies voorgeschreven wordt in het algemeen reglement voor de arbeidsbescherming of wanneer de getroffenene zichzelf niet geschikt acht om het werk te hervatten.

Indien de getroffenene de wedertewerkstelling aanvaardt, heeft hij recht op een vergoeding die gelijk is aan het verschil tussen het loon verdiend vóór het ongeval en het loon dat hij ingevolge zijn wedertewerkstelling ontvangt.

De getroffene geniet, tot de dag van zijn volledige wedertewerkstelling of van de consolidatie, de vergoeding voor tijdelijke, algehele arbeidsongeschiktheid :

1° wanneer hij niet opnieuw te werk wordt gesteld maar zich onderwerpt aan een behandeling, die hem met het oog op zijn wederaanpassing wordt voorgesteld;

2° wanneer hij niet opnieuw aan het werk wordt gesteld en hem geen behandeling met het oog op zijn wederaanpassing wordt voorgesteld;

3° wanneer hij de hem aangeboden wedertewerkstelling of de voorgestelde behandeling om een geldige reden weigert of stopzet.

Ingeval de getroffene zonder geldige reden de hem aangeboden wedertewerkstelling weigert of voortijdig verlaat, heeft hij recht op een vergoeding die overeenstemt met zijn graad van arbeidsongeschiktheid, berekend naar zijn arbeidsmogelijkheden in zijn oorspronkelijk of voorlopig aangeboden beroep.

Ingeval de getroffene zonder geldige redenen de behandeling die hem met het oog op zijn wederaanpassing wordt voorgesteld, weigert of voortijdig verlaat, dan heeft hij recht op een vergoeding die overeenstemt met zijn graad van arbeidsongeschiktheid, berekend naar zijn arbeidsmogelijkheden in zijn oorspronkelijk beroep of in een voorlopig beroep dat hem op de wijze bepaald in het eerste lid, schriftelijk toegekend wordt voor het geval hij de behandeling zou volgen.

Gedurende de tijd nodig om de procedure van wedertewerkstelling, beschreven in dit artikel, te volgen heeft de getroffene recht op vergoeding voor tijdelijke algehele arbeidsongeschiktheid ».

B.2. Uit de motivering van de verwijzingsbeslissing en de bewoordingen van de twee prejudiciële vragen blijkt dat het Hof een vraag wordt gesteld over de bestaanbaarheid, met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, van artikel *3bis*, eerste lid, van de wet van 3 juli 1967, in samenhang gelezen met artikel 23 van de wet van 10 april 1971, in zoverre die wetsbepalingen twee categorieën van slachtoffers van een ongeval op de weg naar en van het werk die het werk dat zij vóór het ongeval uitoefenden, volledig hebben hervat, verschillend zouden behandelen.

B.3.1. Artikel *3bis*, eerste lid, van de wet van 3 juli 1967 heeft tot doel de bepalingen vast te stellen die van toepassing zijn op personen die tijdelijk arbeidsongeschikt zijn. Krachtens die bepaling genieten de personen die het slachtoffer zijn van een ongeval op de weg naar het werk, gedurende de periode van tijdelijke arbeidsongeschiktheid en tot de datum van volledige hervatting van het werk, het voordeel van de bepalingen die voor een tijdelijke volledige ongeschiktheid zijn vastgesteld in de wetgeving op de arbeidsongevallen.

B.3.2. In de prejudiciële vraag wordt artikel 3*bis* van de wet van 3 juli 1967 in samenhang gelezen met artikel 23 van de wet van 10 april 1971 betreffende de arbeidsongevallen. Echter, zoals ook wordt opgemerkt door het rechtscollege dat de onderhavige vragen aan het Hof heeft gesteld, regelt artikel 23 van de wet van 10 april 1971 uitsluitend de gevallen van tijdelijke en gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid, zodat die bepaling niet moet worden gecombineerd met artikel 3*bis*, eerste lid, van de wet van 3 juli 1967.

B.3.3. De verschillen in behandeling waarover het Hof wordt ondervraagd zouden derhalve niet kunnen voortvloeien uit de in de prejudiciële vragen vermelde wetsbepalingen.

B.4. De prejudiciële vragen behoeven geen antwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

De prejudiciële vragen behoeven geen antwoord.

Aldus gewezen in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op 9 oktober 2014.

De griffier,

De voorzitter,

F. Meersschaut

J. Spreutels